

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Pásztor Mihály*
Cím: *Érdekes visszaemlékezés az egykor oly népszerű váltóra*
Forrás: *Magyar Hírlap*

Bu.

1938. II. 6.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old.)

Osztályozás

Tárgy

387.77

Hely

Idő

"1840/1938"

Személy

Közn. nyomt. XX. sz. 22.

Érdekes visszaemlékezések az egykor oly népszerű váltóra

Azt ujságolta a statisztika, hogy Magyarországon megcsökkent a rossz váltók száma. Tavaly például az év első 11 hónapjában körülbelül hatezerrel kevesebb váltóóvásról számoltak el a bíróságok, mint 1935-ben. Nem udom, örüljünk-e ennek a jó hírnek. A dolog ugyanis úgy áll, hogy a váltóóvások csökkenése nem mindig azt jelenti, hogy jobbkat ettek a gazdasági viszonyok és több a fizetőképes adós, hanem azt jelenti, hogy kevesebb az olyan hitelképes ember, aki váltókölcsönt kap. Magyarországon 1933-ban 38.8 millió pengő váltóadósságot kellett peresíteni, tavalyelőtt már csak 18 milliót, a múlt év első 11 hónapjában pedig 15 és félmilliót. Tavaly az év első 11 hónapjában a 31 ezer rossz váltóból 14.915 Budapesten forgott és a pesti rossz adósok több mint nyolcmillió pengővel lógtak.

Ezeknek a furcsa és szomorú számoknak köztük az ad némi aktualitást, hogy a ma érvényben levő magyar váltó jog tavaly múlt hatvan esztendő. A magyar váltó körülbelül 1840-ben született meg, tehát két év múlva lesz százéves. Azelőtt vagy osztrák váltóval operáltak a magyar urak, vagy pedig kötelezvényvel. Hosszú és erőteljes küzdelem előzte meg a magyar váltótörvény diadalát. Ebben a küzdelemben jelentős szerep jutott

gróf Széchenyi Istvánnak is, aki 1830-ban megjelent híres brosúrájában, a Hittel-ben készítette elő a váltó útját. Kereskedők, a földesurak és politikusok egyaránt amiatt panaszkodtak akkoriban, hogy nincs hitel és sokan azt hitték, hogy egyszeriben lesz hitel is, pénz is, ha megszületik a váltó. 1839-ben fogott hozzá a törvényszerkesztéshez az a bizottság, amelyet a váltótörvény elkészítésével bízott meg az országgyűlés. Ennek a bizottságnak egy Wildner Ignác nevű bécsi ügyvéd segítette a munkában, aki a német váltótörvényből nyírta össze a magyar váltótörvényt. A nemzet nem is volt hálátlan a nagy szolgálatért, mert magyar honosságot és magyar nemességet adott annak az osztrák prókátornak, kinek a váltót köszöni. Hogy milyen sokra taksálta az ország Wildner Ignác szolgálatait és milyen nagy fontosságot tulajdonított a váltó intézményének: ez a nemességadományozás bizonyítja a legjobban. Nemességet nem kapott mindenki ija-fija Magyarországon. Például Liszt Ferencét 1841-ben nem tartották érdemesnek a magyar nemességre, mert csak muzikus volt. Pedig Liszt Ferencnek akkoriban már voltak némi sikerei és Liszt Ferencet akkor már egyik-másik külföldi fejedelmi udvarnál is megbecsülték.

Első váltóóvás: az Akadémia ellen

No, de mindegy. A régiak bizonyosan tudták mit cselekszenek, amikor Wildner érdekeit többre taksálták Liszt Ferenc művészeténél. A magyar váltótörvény különben nagyon ünnepies formák között indult meg a karrier útján. Gróf Almásy Móric hozzávaló dikcióval és ceremóniával nyitotta meg a pesti váltótörvényszék első ülését. Azonban a tulajdonképpeni munka csak egy hét múlva indult meg. Előzőleg Veni sanctet mondott a Ferencrendiek templomában Bémer László püspök, a hétszemélyes tábla bírója. A templomból aztán a törvényszék tagjai a mai gróf Tisza István uccában levő Derra-házba vonultak és megkezdték tanácskozásait. Az élet tréfái közé tartozik, hogy legeslegeskor a Magyar Tudományos Akadémia váltóját óvatolták meg. A Magyar Tudományos Társaság titoknok a Akadémia nevében aláírt egy váltót, melynek fizetési terminusa pénteki napra szólt. Az Akadémia pénztárnoka azonban nem akarta beváltani a „bélyeges papíros”-t, azt hozván fel kifogásul, hogy ő csak vasárnap szokott fizetni: akkor is csak meghatározott órákban. Erre aztán irgalmatlanul megóvatolták a Magyar Tudományos Akadémia váltóját. Azonban óvás ide, óvás oda: annyi bizonyos, hogy nincs az a primadonna, és nincs az a politikus, aki rövid idő alatt akkora népszerűsége telt volna szert, mint Magyarországon a váltó. Az adósságszínálás hihetetlen lehetőségei nyíltak meg azok számára, akik addig nehezen, vagy egyáltalában nem jutottak hozzá kölcsön-pénzhez. Az eredmény meglepő volt. A váltóval való gazdálkodás első tizenöt éves ciklu-

Szekestővárosi házinyomda 1927 — 1695

sában szerencsésen eladósodott az országnak jóformán egész birtokos-társadalma. Csodálatos, hogy nem is egészen tíz esztendő alatt a váltóforgalom meglepő arányokat öltött és ez a forgalom kitermelte azokat az adóstípusokat, melyekről egykor bizonyosan külön fejezetben fog megemlékezni az, aki megírja a magyar váltó történetét. Akkoriban tanultuk meg, hogy mi az a „gavallér-váltó”; mi a „szívfességi-váltó”; mi az a „pince-váltó” és mi az a „váltó-nyargalás”.

A múlt század hatvanas éveiben azonban

már sok volt a panasz a magyar váltótörvényre. Azt mondták róla, hogy bármilyen nagyszerű munka legyen is és akármennyi bölcsesség lakozzék is benne, de — szó, ami szó — sok részben elavult. 1841 óta annyit fejlődött az adósságszínálás művészete és a váltótechnika, hogy okvetlenül meg kell fejlelni a régi váltótörvényt. Addig-addig beszélgettek róla, addig tárgyalgatták, vitatgatták, hogy a kérdés csakugyan megérett rá, hogy az országgyűlés is foglalkozzék vele. Különösen Chorin Ferenc aradi ügyvéd, a Magyar Gyáriparosok Szövetségének későbbi megalapítója mutatott rá ennek a régi váltótörvénynek hiányosságaira. Mikor aztán 1876-ban csakugyan parlament elé került az új váltótörvény-javaslat: Chorin Ferenc lett az előadója. A törvénytervezetchez Helfy Ignác szólt hozzá elsőnek, aki azt indítványozta, hogy csak a kereskedelmi osztályhoz tartozóknak adják meg a váltóképességet, ellenben a földbirtokosokra nem terjesztén ki ezt a jogot és azt hiszi, hogy ez a megszorítás áldás lesz a földbirtokos-osztályra.

Nagy vita az új váltótörvény körül

— Magyarországon — úgymond *Helpy* — nagy pusztítást vitt véghez a kereskedelmi osztályonkívüli váltóforgalom. A sokmillió váltó közül, mely Magyarországon forog, aránylag csekély mennyiség felel meg a váltóforgalom igényeinek és feltételeinek. Nálunk legtöbb váltó úgy állítatik ki, hogy a lejárat napján rendszeren nem lel fedezetet és az elfogadó nem is sejtí, hogy miből fogja kifizetni azt a váltót, amelyet aláírt. Hazánkban 1872-ben 239 millió forintra; 1873-ban 258 millió forintra; 1874-ben 270 millió forintra és 1875-ben 262 millió forintra rúgott a váltóforgalom. Ha ehhez hozzászámítjuk azokat a bélyegtelen blankettákon kiállított váltókat, melyeknek értéke körülbelül ugyanekkora összegre rúg; kiderül, hogy nálunk a váltóforgalom legalább kétakkora, mint a pénzforgalom. Ilyen viszonyok között lehetetlen, hogy ez az ország tönkre ne menjen.

Perczel Béla igazságügyminiszteren és *Chorin* Ferenc előadón kívül *Simonyi* Ernő, *Irányi* Dániel, *Mandel* Pál, *Teleszky* István, *Wahrman* Mór és *Csemegi* Károly vettek részt a vitában, mely bővelkedett érdekességekben. Parázs vita támadt a fizetési határnap kérdése körül, melyre nézve *Németh* Albert pontos, törvényben lefektetett megállapítást kívánt. Azt mondta, hogy nem szeret a judikatúrára bízni semmit, amit a törvényben meg lehet állapítani. Példaképpen megemlítette, hogy egy furfangos adós *Szent-Neipus* napjára állította ki a váltót. Minthogy ilyen szent nincs, a törvényszék kimondta, hogy a fizetés *Mindenszentek napján történjék*, mert akkor minden szentnek napja van.

Az sem utolsó dolog, amit a fizetési hely kérdéséről való vita során hozott fel az egyik képviselő. Egy izraelita polgártárs a német-szövegű váltóra, arra a helyre, ahova a fizetési helyet kellett volna írni, ezt írta:

— *Zahlbar in Kikeric* ...

A derék ember ezalatt azt értette, hogy *kukoricában kell megfizetni a váltó értékét.*

Tilalom a nőkre és papokra

A főrendiházban egy kis baj volt a javaslattal, mert *Szapáry* István gróf és még néhány főrend a nőknek és a papoknak nem akarta megadni a váltóképességet, de a többség leszavazta őket. Így született meg aztán az új váltótörvény, amelyen természetesen a judikatúra az idők során sokat javított. Érdekes, hogy a bécsi császári és királyi legfőbb ítélőszék egy konkrét eset alkalmával úgy döntött, hogy a zsidó betűvel aláírott váltó a hitelesítési nyilatkozat nélkül érvénytelen. A magyar királyi Kúria viszont sokkal liberálisabb volt a zsidókkal szemben, mint a bécsi császári és királyi legfőbb ítélőszék, mert a magyar Kúria ugyancsak egy konkrét eset alkalmából érvényesnek mondta azt a váltót, melyre az elfogadó zsidóbetűs aláírással kanyarította rá a nevét.

És az idén kilencvennyolc esztendőös lett a magyar váltó. Az érdekes forduló évében azt állapítja meg a statisztika, hogy Magyarországon csökkenő tendenciát mutat az ovatolt váltók száma. Nem a fizetőképesség javult meg és nem az adósságesinálási készség csökkent, hanem a hitelezők száma fogyott. Nem azért írnak alá most kevesebb váltót az emberek, mert sokalják a kamatot, hanem azért, mert bizalmatlan a tőke. Pedig igaza volt *Kerkápoly* Károlynak, az egykori pénzügyminiszternek:

— *Van olcsó kölcsön és van drága kölcsön, de az a legdrágább kölcsön, melyet nem kap az ember.*

Pásztor Mihály